

שם הנוהל: טיפול בעצים נטועים בתל-אביב-יפו מספר הנוהל: 809 תוקף טיוטת הנוהל: 26.06.2023

נוהל זה מבטל את נוהל מס' 809 "טיפול בעצים הנטועים בתל-אביב-יפו" מיום 3.12.2019

1. רקע

ברחבי תל-אביב-יפו נטועים עשרות אלפי עצים מסוגים שונים.

עצים, הגדלים בסביבה עירונית המאופיינת בבנייה רבה ובפיתוח מואץ, חשופים לפגיעה בהתפתחותם, בנופם, בשורשיהם ובענפיהם.

העירייה, בשמירתה על הנוף הגבוה ועל איכות הסביבה, נוטעת עצים חדשים במרחב הציבורי ומטפלת בהם באמצעות פעולות שוטפות, כגון השקיה, דישון, תמיכה, עיצוב, גיזום, ניקיון גזע העץ וסביבתו, הגנה על עצים בזמן עבודות פיתוח, ולעצים בוגרים נעשים גם טיפולים לחיזוק שלד העץ (טיפולים אורתופדיים).

העירייה רואה חשיבות רבה במניעת כריתתם של עצים ובמניעת פגיעה בעצים במהלך עבודות פיתוח ובנייה.

1.1. הנוהל מתבסס על החוקים וההוראות האלה:

1.1.1. תקנות היערות, 1960

1.1.2. חוק התכנון והבנייה (סעיף 83 ג) התשס"ט 2008

1.1.3. פקודת היערות, 2012

1.1.4. נוהל עבודה – פקיד היערות של משרד החקלאות*

1.1.5. "הנחיות ותנאים לנטיעת עצים", פרק תכנון 13 בקובץ הנחיות ותנאים כלליים לתכנון ולביצוע: מבנים בתל-אביב-יפו

*נוהל זה תואם את הוראות הנוהל התקף של פקיד היערות של משרד החקלאות.

2. מטרת הנוהל

2.1. לפרט את אופן הטיפול בעצים הנטועים ברחבי תל-אביב-יפו.

2.2. לפרט את תהליך הבקשה לקבלת רישיון להעתקת עצים ממקום למקום.

2.3. לפרט את תהליך הבקשה לקבלת רישיון לכריתת עצים.

2.4. לפרט את בעלי התפקידים המוסמכים בעניין טיפול בעצים.

3. הגדרות

3.1	מרחב ציבורי	רחובות, שדרות, גנים, חורשות, פארקים, חצרות של מוסדות חינוך וחצרות של מוסדות ציבור וכל מרחב אחר, שהציבור הרחב משתמש בו או רשאי להשתמש בו, והוא בתחום המוניציפלי של העיר.
3.2	שטחים פרטיים	שטחים בבעלות פרטית, שאין הציבור הרחב משתמש בהם או רשאי להשתמש בהם, והם בתחום המוניציפלי של העיר.
3.3	רחבי העיר	המרחב הציבורי והשטחים הפרטיים.
3.4	עץ	אילן, צמח רב שנתי בעל גזע מרכזי שממנו צומחים ענפים מכוסים עלים וגובהו לרוב מעל שני (2) מטרים.
3.5	שלד העץ	שורשים, גזע והענפים הצומחים ממנו ומחוברים אליו.
3.6	עץ בוגר	כהגדרתו בחוק התכנון והבנייה (סעיף 83 ג) התשס"ט 2008 – עץ שגובהו שני (2) מטרים לפחות, וקוטר גזעו בגובה 130 ס"מ מעל פני הקרקע הוא 10 ס"מ לפחות. במגרש שייעודו מגורים עץ בוגר הוא עץ שקוטר הגזע שלו בגובה 1.3 מטרים הוא 20 ס"מ לפחות. כל עץ בוגר בתל-אביב-יפו הוא עץ מוגן כהגדרתו בפקודת היערות.
3.7	עץ פולשני	עץ המזריע את עצמו באופן לא מבוקר.
3.8	עץ מסוכן	עץ – כולו או חלקו – המהווה סכנה לשלום בני אדם או לשלמות מבנים ומתקנים.
3.9	אילן מוגן	חרוב, זית בכל גודל, מינים אחרים, עצים בוגרים : ראה פירוט בסעיף 3.6 עץ בוגר.
3.10	אורתופדיה	טיפולים בשלד העץ לחיזוקו ולשימורו, למשל קביעת מוטות הברגה, כבלים ועמודי תמיכה.
3.11	טיפול לשימור עצים	כל הפעולות האגרוטכניות שיש לבצע לשמירה על העץ ולהארכת משך חייו, כגון השקיה, דישון, תמיכה, עיצוב, גיזום, אורתופדיה, ניקיון או הגנה על העץ בזמן עבודות בנייה ופיתוח.
3.12	רישיון	רישיון לכריתה או להעתקה של עץ.
3.13	כריתה	חיתוך הגזע המרכזי של אילן מוגן או עץ בוגר בלא הותרת בדים וכל פעולה הגורמת או העלולה לגרום למותו של אילן מוגן או עץ בוגר, לרבות ריסוס, הרעלה, הסרת קליפת העץ, שרפת העץ, חיתוך שורשיו או בנייה בתוך תחום קוטר צמרתו או עקירה, למעט עקירה במהלך העתקה. כריתת עץ בוגר או אילן מוגן תיעשה ברישיון שנתן פקיד היערות.
3.14	העתקה	עקירה של אילן מוגן או עץ בוגר משורשו ונטיעתו במקום אחר באופן שיבטיח את המשך צמיחתו.
3.15	גיזום	התערבות בגידולו הטבעי של העץ באמצעות דילול, הסחה או קיצור ענפים כדי להתאים את העץ לסביבתו, לחזק את שלד העץ, לשפר את פריחתו או להסיר חלקים פגועים או יבשים. את הגיזום עושה אדם בעל תעודת "גיזום מומחה" מטעם משרד החקלאות.
3.16	דילול ענפים	גיזום עד 35% מהנוף ומהנפח של העץ, ובכלל זה הורדה של 35% מגובה העץ – הכול לפי הצורך.
3.17	גיזום חזק	גיזום עד 70% מהנוף, מנפח העץ ומגובהו. מחייב בדיקה של נחיצות הגיזום ואישור של אגרונום אגף שיפור פני העיר.
3.18	השחתה	גיזום משמעותי בנוף העץ, לרבות חיתוך כל הבדים הראשיים או מרביתם היוצאים מן הגזע המרכזי – באופן המחליש את העץ ופוגע בו בצורה חמורה לאורך זמן
3.19	פרסום	מודעה באתר האינטרנט של העירייה בדבר החלטת פקיד היערות בנוגע להעתקה או כריתה של עץ בוגר או אילן מוגן שאינו מסוכן.

גן, גוזם מומחה מטעם משרד החקלאות, טכנאי נוף, הנדסאי נוף, אילנאי, ואגרונום העובדים באגף שיפור פני העיר או מטעמו.	בעלי מקצוע המורשים לטפל בעצים	3.20
בשטח פרטי – בעל הנכס, המחזיק בנכס, נציגות הדיירים או הוועד בבית משותף. במרחב הציבורי – עיריית תל-אביב-יפו או מי מטעמה.	בעל השטח	3.21
עורך הבקשה לפי הגדרתו בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה, 1965 בעניין עץ הקיים בשטח המיועד לביצוע תוכנית לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה 1965 ובעניין עץ הקיים בשטח המיועד לבנייה או לפיתוח שטח פרטי כדין. 1) יחידה בעירייה או מי מטעמה האחראים לפיתוח שטח במרחב הציבורי, לעניין עץ הקיים בשטח המיועד לבנייה או לפיתוח שטח ציבורי כדין. 2) בעל השטח – בעניין עץ הקיים בשטחו.	המבקש- המבקשת להעתיק עץ או לכות עץ	3.22
פקיד-פקידת היערות מטעם משרד החקלאות, מי שהוסמכו מטעם שר החקלאות ופיתוח הכפר.	פקיד היערות הממשלתי- פקידת היערות הממשלתית	3.23
מי שהוסמכו מטעם שר החקלאות ופיתוח הכפר להעניק רישיונות כריתה והעתקה לפי סעיף 15 לפקודת היערות בכל הנוגע לשדרות ולחצרות בשטח הבנוי בתחום שיפוטה של העיר. בדיקת מתן רישיון כריתה/ העתקה לעצים הנמצאים בשטחים פרטיים.	פקיד היערות העירוני- פקידת היערות העירונית	3.24
הערך הכספי של העץ מחושב לפי נוסחה של משרד החקלאות שמביא בחשבון את מין העץ, מצב בריאותו, מיקום העץ וגודלו.	ערך חליפי	3.25

4. סמכויות ואחריות

4.1	מנהל-מנהלת אגף שיפור פני העיר	אחריות ליישום ההוראות הנוגעות לטיפול בעצים במרחב הציבורי. סמכות להורות על פעולות מיידיות לטיפול בעץ העלול לסכן את בטיחות הציבור.
4.2	אגרונום בכיר- אגרונומית בכירה	התוויית המדיניות המקצועית לטיפול בעצים בשטח המתוחזק ברחבי העיר
4.3	אגרונום- אגרונומית מכון הרישוי והבנייה	מתן חוות דעת באשר למצבם האגרונומי של עצים המשולבים בתכנון בנייה, הכול במסגרת הליך תיאום תכנון שעושה אגף רישוי ופיקוח על הבנייה להוצאת היתרים לעבודה על-פי חוק התכנון והבנייה.
4.4	מנהל-מנהלת המחלקה לשיפור גנים ונוף	אחריות לטיפול בעצים הנטועים ברחבי העיר. אחריות להכנת מסד נתונים של עצים ברחבי העיר ובכלל זה מועד נטיעת עצים במרחב הציבורי. אחריות להכנת תוכנית עבודה לטיפול בעצים במרחב הציבורי וליישומה.
4.5	מנהל-מנהלת אזור	אחריות ליישום תוכנית העבודה באזור שמופקדים עליו.
4.6	מפקח-מפקחת עבודה	אחריות לפיקוח על יישום תוכנית העבודה באזור שמופקדים עליו.
4.7	היועץ המשפטי - היועצת המשפטית לעירייה	סמכות לנקוט הליכים משפטיים נגד מי שלא ביצע פעולות לטיפול בעצים לפי הוראות הדין.
4.8	רכז אדריכלות בכיר- רכזת אדריכלות בכירה	מתן חוות דעת לוועדה המקומית באשר לאפשרות תכנון שטח לבנייה בהתחשב בעצים הנטועים במקום ובחוות דעת האגרונום-האגרונומית שיש לשמר עץ מסוים במקומו. הכול במסגרת הליך תיאום תכנון של אגף רישוי ופיקוח על הבנייה.
4.9	מנהל-מנהלת פרויקט	ניהול כללי של הפרויקט העירוני: ייזום, תכנון, תיאום, פיקוח, וניהול שוטף של הפרויקט עד מסירתו הסופית לגופי התפעול והתחזוקה.
4.10	אילנאי- אילנאית	בוגר-בוגרת קורס אילנאות, המתמחה בתחום עצי נוי, הכרת עצים, בדיקתם וטיפול בהם.
4.11	ממונה עצים	אילנאי-אילנאית אחריות מטעם הפרויקט להכנת סקר עצים ואישורו, ליווי מקצועי ואגרונומי של תחום העצים במהלך ביצוע הפרויקט עד העברת העצים חזרה לגופי התפעול והתחזוקה.
4.12	בעל-בעלת השטח	אחריות להגן על עצים הנטועים בשטחים שנעשות בהם עבודות בנייה ופיתוח.
4.13	מנהל בכיר- מנהלת בכירה של תחום עצים	אחריות לעצים הגדלים במדרכות ברחבי העיר, כולל בדיקתם ותחזוקתם. אחריות ליישום תוכנית העבודה בתחום זה.
4.14	גנן בעל תעודת "גנן 1"	גנן שקיבל תעודת הסמכה לעיסוק בתחום ביצוע ותחזוקה של גן הנוי הכוללת הכשרה מקצועית מקיפה בתחומי הגינון, נוי וסביבה, ניהול גן הנוי, תחזוקה שוטפת, השקיה, עקרונות התכנון, מיכון ועוד.
4.15	גוזם בעל תעודת "גוזם מומחה"	גוזם שקיבל תעודת הסמכה משרד החקלאות לביצוע גיזום וטיפול בעצים.

5. הוראות כלליות

- 5.1 כל פעולות הטיפול בעצים במרחב הציבורי ייעשו על פי תוכנית עבודה מוסדרת שאישר מנהל המחלקה לשיפור גנים ונוף.
- 5.2 הטיפול בכל עץ יהיה לפי גילו, מינו, מצבו ומקומו.
- 5.3 ככלל, יש לפעול לשימור ולשיקום של עצים בעיר ויש להימנע מהעסקת עצים ומכריתתם.
- 5.4 כריתה או העתקה של עץ מוגן, שאינו מסוכן מיידית, תותר לאחר 14 ימים מיום שפורסם הרישיון – אם לא הוגש ערר בעניין או שדחה פקיד היערות הממשלתי ערר שהוגש.
- 5.5 למרות תוכנית העבודה וההוראות הקבועות בנוהל זה, רשאי מנהל האגף לשיפור פני העיר בהתייעצות עם האגרונום לפעול לפי הצורך ולפי שיקול דעתו – הכול לפי הוראות כל דין.
- 5.6

6. הכנת מסד נתונים על עצים במרחב הציבורי

- 6.1 מנהל מחלקת שיפור גנים ונוף אחראי להכנת מסד נתונים של העצים הנטועים במרחב הציבורי.
 - 6.2 הנתונים הנדרשים הם אלה:
 - 6.1.1 מקום נטיעת העץ (רחוב או גן)
 - 6.1.2 מועד הנטיעה – ככל הידוע
 - 6.1.3 מין העץ
 - 6.1.4 זן העץ – אם ידוע
- פרטים נוספים הנוגעים לתעודת הזהות של העץ.

7. הכנת תוכנית עבודה שנתית לטיפול בעצים במרחב הציבורי

- 7.1 מנהל מחלקת גנים ונוף אחראי להכנת תוכנית עבודה שנתית לטיפול בעצים במרחב הציבורי.
- 7.2 בתוכנית העבודה ייכתבו כל הפעולות הנדרשות לטיפול ולשימור של עצים במרחב הציבורי ותקופות ביצוען.
- * בפעולות: גיזום עצים ובדיקת העצים הנטועים ברחבי העיר בסתיו לפני החורף (לפי הוראות נוהל מס' 529 "תפעול מערך סופה") וגיזום העצים העלולים להוות סכנה.
- 7.3 את סדר העדיפויות בתוכנית העבודה יקבע מנהל אגף שיפור פני העיר.
- 7.4 המנהל האזורי יהיה אחראי ליישום תוכנית העבודה.
- 7.5 מפקח עבודה יבקר בשטח כדי לוודא את יישום תוכנית העבודה באופן מקצועי.

8. הכללים והדרישות לטיפול ולשימור של עצים

כל פעולות הטיפול בעצים ייעשו רק לפי הצורך ולפי אבחנת בעלי המקצוע המומחים. פעולות הטיפול בעצים במרחב הציבורי ייעשו לפי הנחיית אילנאי או אגרונום או לפי מפרטי מכרזי אגף שיפור פני העיר. (מכרזי גיזום, טיפול בעצים צעירים, תחזוקת שטחים מגוננים וכו')

8.1 פעולות השקיה, דישון, תמיכה ועיצוב של העץ

- 8.1.1 פעולות השקיה, דישון, תמיכה ועיצוב של עצים ייעשו לפי הצורך בהתחשב בגילו של העץ ובמצבו.
- 8.1.2 פעולות השקיה, דישון ותמיכה ייעשו בהנחיית גן בעל תעודת "גן 1" לפחות.
- 8.1.3 פעולות גיזום ועיצוב של עצים יעשה גוזם בעל תעודת "גוזם מומחה" של משרד החקלאות.

8.2 פעולות גיזום של עצים

- 8.2.1 פעולות גיזום של עצים יעשה רק גוזם בעל תעודת "גוזם מומחה" של משרד החקלאות. פיקוח על גיזום עצים יעשה גן בעל תעודת "גן 1" ("גן 3" – לפי הסמכה ישנה), או גוזם בעל תעודת "גוזם מומחה" של משרד החקלאות, או טכנאי נוף או הנדסאי נוף,

או אגרונום או אילנאי.

פעולות הגיזום נועדו למטרות האלה :

8.2.1.1. למנוע הסתרת שלטי אזהרה, רמזורים ותאורת רחוב בגלל עצים.

8.2.1.2. לצמצם את הכלוך במרחב הציבורי מנשירת פרי - בלי לפגוע בשלד העץ, במראהו ובמצבו.

8.2.1.3. למנוע סכנה לסביבה ונזק לעץ מענפים כבדים הנוטים ליפול.

8.2.1.4. להסיר ענפים יבשים וחולים.

8.2.1.5. לאפשר חדירת אור ואוויר לבתים המוצלים מאוד בגלל עצים.

8.2.2. גיזום עצים ייעשה לפי ההנחיות האלה :

8.2.2.1. פעולות לעיצוב ולגיזום של עצים בשטחים מגוונים (פארקים וגנים)

פעולות לעיצוב ולגיזום של עצים בשטחים מגוונים ייעשו לעתים

רחוקות ולפי הצורך, שכן לרוב הם גדלים במרחב המאפשר להם

להתפתח בלי שיפגעו במבנים ובתשתיות.

א. ייגזמו ענפים יבשים ומנוונים וענפים הנוטים ליפול.

ב. ייגזמו ענפים להרחקתם מגופי תאורה, משלטי רחוב ומכל

דבר שהעצים מסתירים.

ג. ייגזמו ענפים פנימיים, מצטלבים, צפופים מסביב לפצע.

ד. ייעשה קיטום או הסחה של ענפים להפחתת משקל

ולמניעת שבר ענפים.

ה. ייעשה עיצוב עצים לפי הסוג, המין ומבנה העץ.

8.2.2.2. בזמן הגיזום ייבדקו העצים בגבהים שונים כדי לוודא שאין ענפים

שבורים, סדוקים ורקובים העלולים להוות סכנה.

8.2.2.3. עבודות הגיזום ייבדקו על ידי מפקח העבודה לאישור ביצוע כנדרש.

8.2.2.4. פעולות לעיצוב ולגיזום של עצים ברחובות

פעולות לעיצוב ולגיזום של עצים הגדלים ברחובות ייעשו לפי הצורך,

כי לרוב הם גדלים במרחב אורבני צפוף ועלולים לפגוע במבנים

ובתשתיות תת' קרקעיות ועל' קרקעיות ולהפריע לדיירי הסביבה

ולעוברים ושבים.

א. ייגזמו ענפים של עצים הנטועים במרחב הציבורי (בדרך כלל

במדרכות) באופן שלא יגיע למבנה בהתאם לדרישת בעלי נכס.

ב. ייגזמו ענפים של עצים באופן שלא יעברו את נתיב התחבורה

השני הקרוב לעץ (בהתאם לרוחב הרחוב, לסוג ולמצב של העץ

ואלמנטים כמו תאורה, רמזורים, שלטים).

ג. הרמת נוף – ייגזמו ענפים הצומחים קרוב לקרקע **עד גובה** של

כחמישה (5) מטרים, בצד הכביש כדי לאפשר למשאיות

ואוטובוסים לעבור מתחתם, ובצד הפנים שאין כביש, תיעשה הרמת נוף

עד גובה של שלושה (3) מטרים.

ייעשה קיטום, הסחה של ענפים להפחתת משקל ולמניעת שבר ענפים.

ד. העצים יעוצבו באופן אחיד לאורך הרחוב במקומות שגדלים

בהם עצים אחידים.

ה. בזמן הגיזום ייבדקו העצים בגבהים שונים כדי לוודא שאין ענפים

שבורים, סדוקים ורקובים העלולים להוות סכנה. עבודות הגיזום

ייבדקו על ידי מפקח העבודה לאישור ביצוע כנדרש.

8.2.2.5. פעולות של גיזום חזק

יש להימנע מגיזום חזק עד כמה שניתן, וזה ייעשה בהנחיית האגרונום הבכיר

או האילנאי בלבד :

א. לעצים המיועדים להעתקה.

ב. לעצים שחתכו את שורשיהם עקב עבודות תשתית.

- ג. לעצים שענפיהם מנוונים וחולים ונדרש לחדש את נופם.
- ד. לעצים ששורשיהם, גזעם או ענפיהם רקובים ולכן מטים ליפול.
- ה. לעצים שענפיהם מהווים סכנה לשלום בני אדם או לשלמות מבנים ומתקנים.
- ו. לעצים שענפיהם מפריעים לעבודות שיפוץ ובנייה.
- ז. לעצים בעלי נוף גדול במיוחד הגדלים סמוך לבניינים או ברחובות, בשדרות וכיוצא באלה. עצים אלה ייגזמו באופן שגובהו של כל עץ יישאר לאחר גיזום עשרה (10) מטרים מהקרקע לפחות.

8.2.2.6

- גיזום תחת כבלי חשמל
העצים מתחת לכבלי חשמל ייגזמו כך שנוף העצים מתחת לכבלים יתפשט לצדדים, ולאורך הרחוב יגעו ענפי עץ אחד בענפי העצים השכנים ויצלו על המדרכה.
- גיזום עצים הגדלים במרחב הציבורי מתחת לכבלי חשמל ייעשה לפי הוראות חברת החשמל. הגיזום ייעשה רק באישור האגרונום הבכיר או האילנאי לפי תקני הבטיחות של חברת החשמל. לפני הגיזום ייעשה סיור במקום בהשתתפות הקבלן המבצע, המפקח של חברת החשמל ונציג העירייה.
- א. עבודת גיזום מתחת עמודי וכבלי חשמל ובאזור שלהם היא באחריות חברת החשמל לישראל.
 - ב. תקופת הגיזום מתחת לכבלי חשמל תיקבע על ידי חברת החשמל לישראל.
 - ג. חברת החשמל לישראל תעביר דוח שבועי, ובו יפורטו העבודות המתוכננות לשבוע שלאחר כך.
 - הדוח יועבר למנהל המחלקה לשיפור הגנים והנוף, למנהל האזור ולמפקח עבודה באזור שבוצע בו הגיזום.
 - ד. בתקופת הגיזום של חברת החשמל לישראל יהיה אתר העבודה (אתר הגיזום) באחריות חברת החשמל לישראל.
 - ה. חברת החשמל לישראל תעביר את אתר העבודה לעיריית תל-אביב יפו בסיום העבודה. המסירה תכלול סיכום ואישור שיבוצע שינתן ע"י אגף שפ"ע לאופן שבו בוצע הגיזום ע"י הקבלן של חברת החשמל לישראל
 - ו. פינוי גזם ייעשה באחריות הקבלן המבצע.

8.3 פעולות להעתקת עצים ולכריתת עצים

- 8.3.1 לא ייעשו פעולות להעתקת עצים או לכריתת עצים אלא אם אין אפשרות אחרת.
- 8.3.2 כריתת עץ או העתקת עץ בוגר או אילן מוגן תיעשה לפי הרישיון שייתן פקיד היערות.
- 8.3.3 בקשה להעתקה או לכריתתה של עץ בוגר או אילן מוגן בשטח המיועד לפיתוח או לבנייה על פי חוק התכנון והבנייה התשכ"ה 1965 תהיה במסגרת הליכי רישוי בנייה.
- 8.3.4 בקשה להעתקה או לכריתתה של עץ בוגר או אילן מוגן בשטח המיועד לפיתוח בידי העירייה תהיה במסגרת הליכי התיאום ההנדסי באחריות מנהל הפרויקט מטעם היזם.
- 8.3.5 העתקת עץ או כריתת עץ היא באחריות המבקש ועל חשבונו. פעולות גיזום של עץ לפני העתקה או כריתתה יעשה גזם בעל תעודת "גזם מומחה" מטעם משרד החקלאות. פיקוח על הגיזום, העתקה של עץ ושתילתו מחדש או כריתתה של עץ יעשו גנן בעל תעודת "גנן 1" ("גנן 3" – לפי הסמכה ישנה) או טכנאי נוף או הנדסאי נוף או אגרונום או אילנאי; בעלי תעודת "גזם מומחה" מטעם משרד החקלאות.
- הקבלן והמפקח העוסקים בהעתקת עצים יהיו בעלי ניסיון של שלוש (3) שנים לפחות בהעתקת עצים בוגרים או אילנות מוגנים.
- 8.3.6 בקשה להעתקת עץ או לכריתת עץ בוגר או אילן מוגן המבקש להעתיק עץ או לכרות עץ ינהג לפי ההוראות האלה:

המבקש ימלא טופס "בקשה לרישיון כריתה או לרישיון העתקה לפי פקודת היערות" מטעם משרד החקלאות ופיתוח הכפר וימסור את כל המסמכים הנדרשים לבחינה ולאישור של פקיד היערות העירוני.

אם העץ נמצא במגרש שהוצא בעבורו היתר בנייה מאת הוועדה המקומית או במסגרת תוכנית פיתוח מטעם מינהל הבינוי והתשתית, יצרף המבקש את היתר הבנייה או אישור התיאום ההנדסי, סקר עצים, מפרט להעתקה במקרה של העתקה ואת התוכניות. פקיד היערות יבדוק את הבקשה וימליץ על סמך סיור שיערוך במקום על אחת מהאפשרויות האלה: לקבל את הבקשה להעתיק או לירות את העץ או העצים במלואה או בתנאים מסוימים או לדחותה.

8.3.6.1. בהחלטה **לדחות** את הבקשה לרישיון יובאו השיקולים האלה:

א. נדירות העץ – מין שיש ממנו בארץ פחות ממאה פרטים או מין שהפסיקו לנטעו ויש חשיבות לשומרו.

ב. חשיבות היסטורית – קשר לאירוע היסטורי, למבנה, לאדם, לתקופה, קשר אישי ועוד.

ג. חשיבות מבחינת הנוף – קיומו של העץ ומראהו משפיעים לטובה על הסביבה מבחינת האדריכלות ותכנון המקום.

ד. חשיבות אקולוגית – העץ משפיע לטובה על סביבתו, למשל, ביצירת מיקרו אקלים, הצללה, הקטנת טמפרטורה והקטנת זיהום, גיל העץ ומידותיו.

8.3.6.2. בהחלטה **לאשר** את הבקשה לרישיון יובאו השיקולים האלה:

א. עץ מנוון או מת – כל עוד לא עולה חשד סביר שהעץ הושחת כדי לקבל את הרישיון לכריתה.

ב. העץ יוצר סכנת בטיחות לאנשים, למבנים או למתקנים שונים – גם לאחר שנבחנה האפשרות למניעת הסיכון באמצעים אגרוטכניים אחרים על סמך חוות דעת של מהנדס חוזק.

ג. העץ חולה ולא ניתן לשקמו.

ד. העץ מהווה סכנה בריאותית.

ה. העץ לא מאפשר לממש זכויות בנייה או פיתוח.

ו. בבקשה לרישיון כריתה, ייבדק אם ניתן להעתיק את העץ.

8.3.6.3. החליט פקיד היערות להעתיק את העץ או העצים, ימליץ גם על המקום להעתקה ויקבע תנאים להעתקה כדי לצמצם את הפגיעה בעץ.

8.3.6.4. החליט פקיד היערות לירות את העץ או העצים, ימליץ גם על מקום לנטיעת עצים חדשים במקומם.

8.3.6.5. פקיד היערות העירוני יתן מתן חוות דעת בתוכניות בניין עיר (תב"ע) חדשות ובתוכניות עיצוב.

וכן בדיקת תוכניות ואישור התיאום ההנדסי בנושא עצים ברחבי העיר. והנחיית מנהל הפרויקט בביצוע פעולות להגנה על עצים באתר העבודה, הכול במסגרת הליך תיאום הנדסי שעושה מחלקת תיאום הנדסי במינהל הבינוי והתשתית להוצאת אישורי עבודה בשטח ציבורי פתוח (שצ"פ).

8.3.6.6. כל השיקולים והחלטתו של פקיד היערות ייכתבו בטופס "**בקשה לגבי כריתה/העתקה של אילנות מוגנים**" מטעם פקיד היערות.

לטופס יצורפו צילומים של העץ.

ההחלטה למתן רישיון לכריתה או להעתקה תסויג בתנאים האלה:

א. התחייבות היזם בכתב למימוש תנאי הרישיון – לפי שיקול דעתו של פקיד היערות.

ב. בנוגע לרישיון לכריתה עץ – קביעת ערך חליפי ובכללו ציון מועד אחרון לנטיעת עצים חדשים (בהתחשב בשנת שמיטה).

- ג. הוראות והנחיות להעתקת העץ באופן המבטיח את צמצום הפגיעה בעץ.
- 8.3.6.7 החלטת פקיד היערות העירוני בנוגע לעץ שאינו מסוכן תימסר למבקש בתוך 21 יום מהיום שיוגש בו טופס הבקשה עם כל המסמכים הנדרשים.
- 8.3.6.8 רישיון לחרות או להעתיק עץ ייכנס לתוקף לאחר 14 יום נוספים, בתנאי שלא הוגש ערר לפקיד היערות הממשלתי.
- 8.3.6.9 רישיון בנוגע לעץ מסוכן ברמה מיידית יימסר למבקש בהקדם, ללא דיחוי ובמקביל הרישיון יתפרסם באתר העירוני כעץ שנכרת מסיבה בטיחותית.
- 8.3.6.9 הרישיון יתויק באגף שפ"ע לתיעוד ובקרה וישמש אסמכתה לעדכון מסד הנתונים.
- 8.3.6.10 מבקש רישיון שניתן במסגרת הליכי רישוי ובנייה, שלא מילא את תנאי הרישיון במלואם, יחויב בתשלום פיצוי ערך חלופי כפי שיקבע האגרונום.
- 8.3.7 הבקשה להעתקת עץ או לכריתת עץ במסגרת הליכי רישוי בנייה ופיתוח
- 8.3.7.1 בניית המבנה במגרש המיועד ופיתוח סביבתו יתוכננו לפי ההנחיות המפורטות בפרק תכנון (פרק מס' 13 - עצים-הנחיות לשמירה, העתקה, כריתה ונטיעה) של קובץ ההנחיות הכלליות לתכנון ולעיצוב של מבנים בתל-אביב-יפו.
- תוכנית הבנייה ותמונות העצים במגרש יועברו לחוות הדעת של אגרונום מכון הרישוי והבנייה במסגרת הליך תיאום תכנון.
- 8.3.7.2 אם נמצא כי לא ניתן לשמור על העצים במגרש במסגרת התכנון החדש, יעביר המתכנן את התוכנית החדשה לחוות דעת רכז אדריכלות בכיר באגף שפ"ע.
- 8.3.7.3 רכז אדריכלות בכיר יחווה את דעתו המקצועית באשר לאפשרות לשילוב העצים בתכנון החדש.
- 8.3.7.4 חוות דעת מסכמת של האגרונום, ולפי הצורך גם של רכז אדריכלות בכיר, תיכתב בטיוטה המשמשת מצע לדיון בוועדה המקומית.
- 8.3.7.5 הוועדה המקומית תחליט אם לאשר את תוכנית הבנייה או הפיתוח על סמך תמונות העצים בשטח ועל סמך חוות הדעת של אגרונום מכון הרישוי וחוות הדעת של רכז אדריכלות בכיר.
- החליטה הוועדה לאשר תוכנית בנייה או פיתוח שמצריכה העתקת עצים או כריתתם, יוצא רישיון בנייה בתנאי הרישיון להעתקת העצים או כריתתם שייתן פקיד היערות.
- 8.3.8 הבקשה להעתקת עץ או לכריתת עץ במסגרת פיתוח שטח בידי העירייה:
- 8.3.8.1 פקיד היערות ייפגש עם האדריכל המתכנן בשטח יחד עם האגרונום הממונה ויבחנו את השימור ושילוב העצים הקיימים במסגרת התוכנית.
- 8.3.8.2 תוכנית האדריכל תיבחן במסגרת הליכי התיאום ההנדסי של מינהל הבינוי והתשתית, כולל שינויים הנדרשים בתוכנית כדי לשמר את מרב העצים.
- 8.3.8.3 אושרה התוכנית, והיא מצריכה העתקת עצים או כריתתם, יגיש היזם בקשה להעתקת העצים או לכריתתם לפקיד היערות העירוני לצורך הנפקת רישיון כריתה או העתקה.
- 8.3.9 פרסום החלטת פקיד היערות העירוני
- רישיון הכריתה או ההעתקה של עץ בוגר או אילן מוגן שאינו מסוכן תפורסם באתר העירוני של עיריית תל-אביב-יפו. בנוסח הפרסום ייכתב המועד האחרון להגשת ערר לפקיד היערות הממשלתי.
- 8.3.10 ערר על החלטת פקיד היערות העירוני
- ניתן להגיש ערר לפקיד היערות הממשלתי על החלטת פקיד היערות העירוני לדחות את הבקשה לחרות או להעתיק עץ בתוך ארבעה עשר (14) יום מיום פרסום החלטת פקיד היערות העירוני.

הערר יוגש על פי נוהלי פקיד היערות הממשלתי .

8.3.11. יישום החלטת פקיד היערות העירוני להעתיק או לכרות עץ בוגר או אילן מוגן כריתת עץ מסוכן ברמה מיידית תיעשה ללא דיחוי, באישור פקיד היערות העירוני, לאחר הוצאת רישיון או מיד לאחר כריתת העץ ופרסום הרישיון בדיעבד למשך 14 יום. העתקה או כריתה של עץ בוגר או אילן מוגן שאינו מסוכן, תיעשה לאחר ארבעה עשר (14) ימים לפחות מיום פרסום ההחלטה של פקיד היערות העירוני – אלא אם לא הוגש ערר בעניין, או אם הוגש ערר בעניין, והערר נידון ונדחה בידי פקיד היערות הממשלתי.

8.4. הגנה על עצים הנטועים בשטחי בנייה ופיתוח ציבוריים

8.4.1. לפני ביצוע עבודות בנייה, שיקום או פיתוח של מוסדות ציבור, מוסדות חינוך, רחובות ושטחים ציבוריים פתוחים (שצ"פים) וכדי למנוע סכנת קריסת עצים – ימונה ממונה עצים מטעם הפרויקט. בפיתוח או בשיקום שטחים ציבוריים פתוחים (שצ"פים) שבתוכנית העבודה של האגף לשיפור פני העיר – באחריות מנהל מחלקת הפרויקטים לקבוע ממונה עצים לפרויקט. באחריות הממונה לפקח על הגנת העצים הנטועים באתר העבודה בידי הקבלן המבצע באופן הזה:

8.4.1.1. ממונה העצים בפרויקט והקבלן המבצע ייפגשו עם פקיד היערות העירוני לבדיקת התוכניות ולקבלת הנחיות להגנה על עצים באתר העבודה לפני ביצוע העבודה.

8.4.1.2. לפני הגעת פקיד היערות העירוני לשטח שאמור בו להתבצע הפיתוח בהתאם לתוכנית הפיתוח שהציעו גורמים עירוניים או חוץ עירוניים, ידאג ממונה העצים להכין סקר עצים, מפרט להעתקה ולשימור של העצים וסימון תוואי העבודות בידי הקבלן.

8.4.1.3. המפרט שיוגש יכלול הנחיות בנושאים האלה:

- המרחק שניתן להתקרב לצוואר השורש של העץ.
- גיזום הנוף כדי לאזן את משק המים של העץ.
- גיזום נוף העץ לאיזון משקלו ומניעת קריסתו.
- השקיה ודישון של העץ לפני חיתוך שורשים ואחרי סיום עבודות הפיתוח כדי להגביר את חיוניות העץ.
- עטיפת גזע העץ למניעת פגיעה בגזע העץ במהלך העבודה.
- הגנה על שורשי העץ.
- תמיכה או קשירת העץ למניעת קריסתו במהלך העבודה.

- 8.4.1.4. תוכנית הפרויקט, סקר העצים, המפרטים וסימון התוואי יוצגו לפקיד יערות העירוני.
- 8.4.1.5. לאחר קבלת אישור האגרונום לתוכניות אלה באחריות ממונה העצים ללוות את כל העבודות הנוגעות לעצים באתר העבודה, הכול בהתאם למפרטים שאושרו.
- 8.4.1.6. ממונה העצים יקבע נקודות עצירה ויעביר דוחות ביצוע לפקיד היערות העירוני.
- 8.4.1.7. ממונה העצים יאשר בכל נקודת עצירה שהעבודות באתר בוצעו לפי המפרטים שהוגשו ושהעצים לא נפגעו.
- 8.4.2. אם נפגע עץ, יזמין מנהל הפרויקט את ממונה העצים לקבלת הנחיות להמשך טיפול. אם זה מקרה חירום, יש לסגור את אתר העבודה ולוודא את בטיחות הסובבים לטיפול בעץ.
- 8.4.3. אם קרס עץ או קרתה בעיה אחרת הנוגעת בעץ:
- 8.4.3.1. יזמין מנהל הפרויקט את ממונה העצים – אחריות וסמכות לצורך מתן חוות דעת לסיבה בגללה נפל העץ.
- 8.4.3.2. ממונה העצים יידע את פקיד היערות העירוני לצורך טיפול עם פקיד היערות הארצי באגף אכיפה הנמצא ברשות הטבע והגנים.
- בסיום הפרויקט ובעת מסירת האתר שבוצעה בו התוכנית, שהציעו הגורמים העירוניים או החוץ עירוניים לגורמי העירייה, יגיש מנהל הפרויקט דוח מטעם ממונה העצים ובחתימת מנהל הפרויקט וממונה העצים באשר למצבם התקין של כל העצים בתחום הפרויקט, שהעבודות בוצעו לפי המפרטים הטכניים ושהעצים תקינים.
- 8.4.4. לא תתאשר כניסת קהל לאתר העבודה עד קבלת דוח הגמר ובו דוח על מצב העצים בסיום פרויקט.

9. פעולות לטיפול בעצים מסוכנים ברחבי העיר (עבודות דחופות)

- 9.1. פקיד היערות העירוני רשאי להורות על פעולות של בדיקת עצים באמצעות בדיקה ויזואלית, משיכה, טומוגרף ולהמליץ על פי תוצאות הבדיקה על טיפול מיידי של אורתופדיה או גיזום או כריתה של עץ מסוכן על פי חוות דעת של האגרונום או האילנאי.
- רישיון לכריתה יוצא בריבזמן או בדיעבד בהתאם לנוהל פקיד יערות ממשלתית.
- 9.2. הפעולות לטיפול בעצים מסוכנים ייעשו עם קבלת ההודעה בהתאם לחוות דעת האגרונום או האילנאי.
- 9.3. בשטחים פרטיים חייב בעל השטח או המחזיק בשטח לטפל בעצים הנטועים בשטחו. בלי לגרוע מחובתו זו של בעל השטח או המחזיק בו, אם העץ מסכן את שלום הציבור במרחב הציבורי - רשאית העירייה להיכנס לשטח הפרטי ולטפל בעצמה בעצים על פי שיקול דעתה, בהתקיים התנאים הקבועים בעניין זה בד"ן. בעל שטח, שפעלה בו העירייה, יידרש לשאת בעלויות הטיפול בעצים ולעמוד בכל הליך משפטי אחר שהעירייה רשאית לנקוט לפי הנסיבות ועל פי כל דין.

10. אכיפת ההוראות לטיפול בעצים ברחבי העיר

- 10.1. פקיד היערות העירוני רשאי להמליץ על נקיטת הליכים משפטיים נגד המטפלים בעץ שלא על פי הוראות הדין.
- 10.2. היועץ המשפטי לעירייה יחליט אם לנקוט הליכים משפטיים נגד מטפלים בעץ שלא על פי הוראות הדין; אם לאו.

11. דוחות תקופתיים

- 11.1. פקיד היערות העירוני יעביר אחת לחצי שנה לפקיד היערות הממשלתי דוח המפרט את הרישיונות שנתן לכריתה ולהעתקה של עצים.
- 11.2. אגף שיפור פני העיר יפרסם אחת לשנה באתר האינטרנט העירוני של עיריית תל-אביב-יפו דוח בדבר הרישיונות שנתנה העירייה לכריתת עצים: מקומם, והסיבות להתרת הכריתה.